תנא חדא עובד כוכבים שהתנדב נדבה

לבדק הבית מקבלים 10 הימנו ותניא אידך

אין מקבלין א"ר אילא א"ר יוחנז לא קשיא הא

בתחילה הא בסוף דאמר ר' אסי אמר רבי

יוחנז "בתחילה אפילו מים ומלח אין מקבלי

מהם בסוף דבר המסויים אין מקבלין דבר

שאינו מסויים מקבליו היכי דמי דבר המסויים

אמר רב יוסף כגון 6אמה כליא עורב מתיב רב יוסף יואיגרת אל אסף שומר הפרדם אשר

למלך וגו' אמר ליה אביי ישאני מלכותא דלא

הדרא ביה דאמר שמואל יאי אמר מלכותא

עקרנא מורי עקר מורי ולא הדר ביה: אמר

רב יהודה אמר רב יעובד כוכבים שהפריש

תרומה מכריו בודקין אותו אי יו בדעת ישראל

הפרישה תינתן לכהן ואם לאו מעונה גניזה

חיישינן שמא בֹּלבוֹ לשמים מיתיבי יעובד

כוכבים שהתנדב קורה זו ושם כתוב עליה

בודקין יאותו אם אמר בדעת ישראל

הפרשתיה יגוד וישתמש במותר ואם לאו

מעונה גניזה חיישינן שמא פו בלבו לשמים

מעמא דשם כתוב עליה דבעיא גניזה הא אין

שם כתוב עליה לא בעיא גניזה הוא הדין

יראע"ג ראין שם כתוב עליה נמי בעיא גניזה

והא קמ"ל האע"ג דשם כתוב עליה יגוד

וישתמש במותר דשם שלא במקומו לאו

קרוש זו דתנן ∞היה כתוב על ידות הכלים

ועל כרעי המשה הרי זה ז יגוד ויגנוז אשר רב

נחמן אמר רבה בר אבוה יהאומר יסלע זו

לצדקה מותר לשנותה סבור מינה לעצמו אין

לאחר לא איתמר אמר רב אמי אמר רבי

יוחנן בין לעצמו בין לאחר אמר רבי זעירא

לא שנו אלא דאמר עלי אבל אמר הרי זו

בעינא בעי למיתבה מתקיף לה 🗈 רבא אדרבה

איפכא מיסתברא אמר זו משתמש בה כי

היכי דליחייב באחריותה אבל אמר עלי לא

אלא ילא שנא: תניא כוותיה דרבא נדר

צדקה ואין הקדש צדקה מאי קאמר לא

נדר ש ולא הקדש צדקה אלא לאו הכי

קאמר צדקה "הרי היא יוֹ בבל תאחר ואינה

כהקדש דאילו הקדש אסור לאשתמושי

ביה בואילו צדקה שרי לאשתמושי ביה אמר

רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב

זביד מנהרדעא אמר אתון הכי מתניתו לה

אנן הכי מתנינן לה אמר רב נחמן אמר

רבה בר אבוה אמר רב האומר סלע זו

לצדקה מותר לשנותה בין לעצמו בין לאחר

בין אמר עלי בין אמר הרי זו: ת"ר "יסלע

זוְ לצדקה עד שלא באתה ליד גבאי מותר

לשנותה משבאתה ליד גבאי אסור לשנותה

ם א מיי׳ פ״ח מהל׳ מתנות

בב ג ד מיי פ״א מהלי ערכין הלי יא יב ופ״ח מהלי מתנות עניים הלי ח טוש״ע יו״ד

מתנות עניים הכ' ח טום"ע יו"ד סי' רנט סעיף ד: סג ה מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הל"ו טוש"ע יו"ד

המורה הכיין טוק"ע מייד סי רעו סעיף יג: סד ו ז מיי פיח מהלי מתנות עניים הל"ד טוש"ע יו"ד סי רנט סעיף א: ח [מיי שם הל' א טוש"ע יו"ד

סי רנו סעי ג׳

בה מ מיי שם הל"ה מוש"מ י"ד סיי רנע סעיף א:

מייד סיי רנע סעיף א:

מוי מיי שם הל"ד טוש"ע שם

[וברב אלפס ב"ק פרק ד דף

' טו [טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' מד]:

מו"ק ט. ע"ש ושבת ל. מנחוח יז) מו קט. ע ט נטפח כ. ממוומ קו. מדות פ"ד מ"ו], ב') [ב"ב ג:], ג) ב"ב ג:, ד) תוספתא דמגילה פ"ב ה"י ע"ש, ה) שבת סא: [מס' סופרים פ"ה הלכה יג], 1) מוספתא דמגילה פ"ב ה"ט ו חוספחה דמנינה פ"ה ה"ט ע"ש, ו) מוספחה דמנילה פ"ב ה"ט, מ) נע" כל ב"ן, ע) במוסחה ה"ט, מ" כמוסחה קו. מידלו כמו הכא אבל בשבת ל. ד"ה מכליא הניחו זה בקושיא, ") (עודא ו ט),

תורה אור השלם

 וְאַנֶּרַת אֶל אָסְף שֹׁמֵּר הַפְּרַדַס אֲשׁר לְּמֵלְךְ אֲשֶׁר יִמְּן לי עצים לְּקְרוֹת אַת שַׁעֵרי הַבִּירָה אֲשֶׁר לְבִּיִת וּלְחוֹמֶת הְעִרך וְלְבַיִת אֲשֶׁר אֲבוֹא אַלְיו וְיִתְן לי הְמֵּילְךְ בְּיִד אֲלֹהי הַמוֹרָה עַלִי: חַמִּיבַר הַמִּילַר בַּיִר אֲלֹהי המורה עלי: חמיבר ב חמיבר ב ב נחמיה ב ח הַטוֹבָה עַלִי: הַטּוֹבְה עֶלְי. נחמיה ב ח 2. כִּי תִדּר נֶדָר לִיְיְ אֱלֹתָיּהְ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי דְרשׁ יִדְרְשָׁנּוּ יִי אֱלֹתִירְ מֵעְמֶרְ וְתִיָּה בְּךְ חַטְא: דברים כג כב

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה לא נדר ולא הקדש לדקה דסתם:

מוסף רש"י

אמה כליא עורב. טכלאות של אמה על אמה היו עושין והן חדין ממט של פנות היה ומסמרין חדין בכולן ומחפין בהן גגו של היכל למנוע את העורבים מלישב (שבת צ. וכעריז מחחות קד.) או: הגג כלה ומקצר למעלה עד כאמה ומחפין אותו שם בברזל ובמסמרים כדי שלא ישבו העורבים עליו (מו״ק מ.). חיה כחוב. שם. כו' יגוד. יקון

רבינו גרשום

הא בתחלה הא בסוף. שאם אמר בתחלה רוצה אני להתנדב אומרים לו שאין אנו מקבלין אותה אבל אם התנדב מקבלין אותה היינו לבסוף: אפי' מים אותה והיינו לבסוף: אפי' מים ומלח. דודאי למכירה עומד ולא יהא נראה בבנין אפי' הכי אין מקבלין: דבר המסויים. שהוא נראה בבנין אין מקבלין [מהם] משום לא לכם ולנו ועוד שמא למכירה מקבלין מהן. והאי דאמר אמה כליא עורב כלומר או כל דכותיה דהוי דבר הנראה: אשר דכותיה דהוי דבר הנראה: אשר יתן לי עצים לכךות את שערי חבירה. אלמא דמקבלין מהם דבר מסויים: שאני מלכותא דלא הדרא בה. מאחר דיהבה לא חיישינן שיבקש שיחזירום לא חיישינן שיבקש שיחזירום לא חיישינן שיבקש שיחזירום לו [דאמר שמואל וכו': מכריו. של עצמו]: אם אמר כדעת ישראל הפרשתיה. שאני רוצה לעשות ממנה מה שישראל עושה תנתן לכהן: שמא כלבו לשמים. שמא לדעת כן הפרישה שתהא שבוא יוכול כן ייבו שוו שווה קדושה קדושת גבוה (כגון) שיקנו ממנו עולה שתהא כולה לגבוה ואין רצונו שיאכלה כהן: ושם [הקדוש] כתוב עליה. קודם לכן: ינוד. יקוץ [מן הקורה מקום רכן: ינתר. יקרן (מן הקורה מקום השם וישתמש במותר לצורן ביהכ"נ: שמא בלבו לשמים. כדאמרן ולא שיהנה אדם ממנה: והא קמ"ל. כלומר משום רישא איצטריך לאשמועינן דאית ביה רבותאן: [דשם שלא במקומו.] יובוותן: (ו שם שלא במקומה), שלא במקום הראוי לכתוב כגון בספר או במקום כבוד (לא קדוש כדתנן כר): מותר לשנותה. ללוותה לצרכיו לפורעה לאחר ומן: סבור מינה לעצמו מותר . ללוותה דהוא אינו מאחרה שהרי ללוותו דהוא אינו מאודה שהדי הוא הקדישה אבל לאחר לא דלא איכפת ליה ומאחרה: לא שנו דמותר לשנותה אלא ראמר עלי דכיון דנתחייב באחריותה עלי דכיון דנתחייב באחריותה ודאי פורעה: כי היכי דליחייב וואי פורעה: כי היכי דיקיחייב באחריותה, דהיינו הנאת הקדש: אלא לא שנא. דבין אמר עלי ובין אמר זו מותר לשנותה: צדקה הוי כנדר לעבור עליה :בכל תאחר

בתחילה. בתחילת הבנין אין מקבלין דשמא לרפיון ידים מתכוונין: לבסוף. לחזק את יאו בדק דאין לומר רפיון ידים מקבלין. ל"א בתחילה כשלא היתה אימתן של יבו עובדי כוכבים עליהן אין מקבלין אבל לבסוף מקבלין משום אימה. וראשון עיקר חה אינו טעם דהא כל ימי בית

שני היתה אימת העובדי כוכבים עליהן ובתחילתו יותר מסופו. וא"ת האי בתחילה נמי אמקדש ראשון קאמר א"כ מאי מותיב ליה לקמן מואגרת אל אסף וגו׳ דהיינו במהדש שני: דבר המסויים. שנראה בעין אין מקבלין מהם דגנאי הוא ועוד שמתפחרים בו: חמה כליח עורב. להכי נקט אמה דאמרי׳ בפרק בתרא דמנחות (דף קז.) הרי עלי ברזל לא יפחות מאמה על אמה לכליא עורב שהיו מביאין טבלאות של ברזל אמה על אמה ובהן מסמרות גבוהין אמה קבועין ומחפין בהן ראש הגג של היכל לגרש את העורבים שלא ישכנו שם. כליא לשון יגן שמגרש את העורבין כמו ידו כייל דידבי כייל פרוחי דאמר במסכת נדה (דף יז. ע"ש) שהיה מגרש שיו זבובין ממטתו בשעת תשמיש משום לניעות דאסור לשמש מטתו בפני כל חי. ל"א כליא עורב מונע העורבים כמו וחהלים מו לא תכלא רחמיך: ואגרם אל אסף שומר הפרדם שו וגו'. והיינו בתחילת בנין וקשקיל בדק הבית מכורש: דלא הדרא יו בה. הואיל ותחילתו לטובה נתכוין שוב אינו חוזר: מכריו. של תבואת עלמו: אם אמר בדעת ישראל הפרשתיה. שלמקום שתרומת ישראל הולכת תלך זו. ל"א שישראל אמר לי להפרישה וראשון שמעתי: טעונה גניוה. ואסורה בהנאה דחיישינן שתא יחו בלבו לשתים לשם הקדש הילכך יגנו. ובומן הוה עסקינן דהקדש אסור בהנאה כדתניא (בכורות דף נג.) אין מקדישים ואין מעריכין בומן הוה ואם הקדיש בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו: יגוד. יחתוך מקום השם ויגנוז החתיכה וישתמש במותר ויבננו בבית הכנסת: לשמים. להקדש ובומן הזה אין לו תקנה: טעמא דשם כסוב עליה. דמוכחה מילתה יטן דבלבו לשמים שהרי כתב עליה שמו של הקב"ה: שם שלה במקומו הינו קדוש. כלומר אינו קדוש אלא מקום השם ואותה חתיכה תיגנז והשאר יבנה בבית הכנסת כי אמר בדעת ישראל הפרשתיה. ל"א שם שלא במקומו כגון על גבי קורות וכלים לא קדיש דלא הוי מקומו אלא על הנייר ושיכתוב המקרא עם השם כנתינתו אבל שם לבדו הוי שלא במקומו ולא קדיש וראשון שמעתי והוא עיקר: לשנוסה. לצרכיו ולאחר זמן ישלם: חבל לחחר. להלוותה לחבירו לא דלעלמו איכא למימר על מנת כן היקנה לנדקה שאם ינטרך יטלנה וישלם אחרת אבל חבירו לא אסיק אדעתיה: לא שנו. דמותר לשנותה אלא דאמר סלע זו עלי לנדקה דכיון

דאמר עלי וקיבלה באחריות לענין גניבה ואבידה כדידיה דמי: אבל אמר הרי זו. ולא אמר עלי בעינא בעי למיתב: כי היכי דליחייב באחריותה. דכיון דמשתמש הוי כשולח יד בפקדון וקמה לה ברשוחיה לענין חשלומין אבל אמר עלי דבלאו הכי מיחייב באחריות לא ישתמש: אלא ל"ש. ומותר: לא נדר (א) לדקה. דסתם נדר דמי עלי לב״ה: כן בבל פאחר. והכי משמע נדר הוא הלדקה דקאי עליה בבל תאחר כנדר כאן דקאמר בפרק קמא דר"ה (ו.) בפיך [דברים כג] זו לדקה: לשמעתת. דהאומר סלע זו ללדקה כו': אסון הכי מסניסו לה. דרב נחמן מותר לשנותה סתמא קאמר ורבי אמי פירשה בין לעלמו בין לאחר ורבא הדר פירשה בין עלי בין הרי זו אנן בהדיא מתנינן כבן כו׳ ופירושה כדרב נחמן:

תני חדא עובד כוכבים שהתנדב לבדק הבית אין מקבלין ממנו כו'. וא"ת ולישני הא ר' מאיר הא ר' יהודה וי"ל דא"כ קדושה ואינה קדושה מיבעיא ליה כין דאין מקבלין הימנו לבדק הבית [משמע דקדושה היאן ומשמע דתרוייהו סברי כר' יהודה: הא דבתחידה

הא דבסוף. רש"י פי׳ לכתחילה שייך רפיון ידים ולבסוף לא שייך רפיון ידים ועוד פירש רבינו לכתחילה בתחילת הבנין יש לחוש פן יחזרו בהם ויערערו לומר יש לנו חלה בבית המקדש לבסוף דבר מסויים אין מקבלין פן יהיו לשם ולתפארת דבר שחין מסויים מקבלין דלח שייך תו ערעור הואיל ונבנה ב"ה כבר וניחא בזה הא דקאמר בסמוך שאני מלכוחא דלא הדרא וליכא למיחש לעירעור פדו: תני חדא עובד כוכבים שהתנדב לבדק הבית. והא דלא מוקי לה וכגון כתנאי דר׳ יהודה ור׳ מאיר דליכא רפיון ידים כגון מן המלך דאם כן לא הו"ל למימר מקבלין ואין מקבלין אלא קדושה ואינה קדושה מבעיאליה:

בנון אמה כליא עורב. פי׳ הערוך יי

זה לשונו לפי שבמקדש רחשון היתה קדושתו בכל הקהל והיתה שכינה שרויה בו ולא היו עופות פורחין עליו אבל במקדש שני פחדו כהן מטעמא דאין קדושתו כקדושת ראשון שמא יפרחו העופות על המקדש וישליכו שם דבר טמא עשו לורה להבריח העופות מגג ההיכל וקראו אותו כליא עורב כלומר זאת מונעת העורבים מלפרוח בגג ההיכל וזו לורה כדרך שעושין עכשיו שומרי זרעים עד כאן לשונו ויש מקשה ש דאמר במועד קטן (דף ט.) גבי שלמה איבעי ליה לשיורי באמת כליא עורב ומשני אמת כליא עורב לורך בנין היא אלמא הוה בבית ראשון וי"ל שהיה שלמה ירא שמא לא תהא עליו קדושה וכשראו שהיה קדוש הסירוהו: כיתיבי ואגרת אל אסף שומר הפרדם. והיינו בתחילת

הבנין וקשקיל בדק הבית מכורש לשון קונטרס ולא נראה דהא כל הבנין משל כורש היה וכמה קראי איכא גם כתיב ומה חשחן כין אימריא י וגו' ונ"ל דודאי מזה אינו מהפיד דהא היה בגזירה כך וביד ישעיה (ישעיה מה) הוא יבנה עירי אבל אל אסף שומר הפרדם היה רחוק מכורש ולא היה שלו ממש אך היה גוזר שיתנו לנורך בדק הבית שהיה מומוטל עליהם שהיה מולך בכיפה בהא איכא למיחש הו לרפיון ידים או לערעור כדפרישית: אמר בדעת ישראל הפרשתיה. משמע דעובד כוכבים איתיה

בתרומה דנפשיה וכן משמע פרק שני דגיטין (דף כג:) והא דקאמר בזבחים פרק בית שמאי (דף מה.) דליתיה בתרומה דנפשיה לא קשיא דתנאי נינהו בפרק שני דקדושין

(דף מא:) דתנן תרומת עובד כוכבים מדמעת וחייבין עליה חומש ור׳ שמעון פוטר: יגוד וישתמש במותר. משמע ע״י שיחתוך הקורה ולא יהנה מאותה חתיכה שכנגד השם דבמקומו מיהא קידש השם ויש ליזהר כשכותבין ס"ת או תפילין וגררו מקום השם שאין לכתוב במקומו:

איני

ואילו צרקה שרי לאשתמושי ביה. משמע ליה דחיירי ביו זו בין עלי וכן הפסק כרב נחמן האומר סלע זו ללדקה מותר לשנותה בין לעלמו בין לאחר בין אמר עלי בין אמר זו ולשנותה היינו כיו ללותה: בושבאת דיד גבאי אסור דשנותה. ודוקא יחיד אבל בני העיר רשאין כדמשמע בכבא בתרא (דף ח:) ורשחין בני עיר לעשות תמחוי קופה וקופה תמחוי ולשנותה לכל מה שירלו ודוקא לדבר מלוה כדאמרינן בשילהי שמעתא (ע"ב) גבי ישראל שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת והא דאמר בהשוכר האומנין (ב"מ דף עמ:) מגבת פורים לפורים ומגבת אותה העיר לאותה

שינויי נוסחאות

כ. ובבא בתרא פרק א' דף קנח:]

א] מקבלים אותה הימנו ותניא יון מקפנים אותה הימנו (מייח), כן אין אותה הימנו הפרשתיה כו'. (מייח), זן שמל הפרשתיה כו'. (מייח), זן שמל לבו לממים (מייח), זן קור, לבית הכנסת ושם (ש"מ), ה] שמא לבו לשמים (m"m), ו] קדוש דתניא היה (ש־ח), ז] גירסת ערוך יגור, ז] מתקיף לה רבה לפכל מסתכרל כל"ל (ש־ח), ע] לל נדר צדקה (ש־ח), י] היל נדיל בגדר לבל מחתר וכו' (ש"מ), יה] בק"ח: לחזק ממחר וכר (מ"ח), ימן כם"מ: מחוק את בדקיו אין לומת רפיון ידים ומקבלין, ינן אימתן של אומנות העולם כצ"ל (מ"ח), יגן לשון מגרש שמגלש (מ"ח), יגן לשון מגרש שמגלש (מ"ח), יגן באלי "דני באלי פרוחי (מ"ח). מגרש הזבובים (ש"מ), מו] הפרדם אשר למלך אשריתן לי עצים לקרות את שערי הבירה אשר לבית והיינו (שימ), יו] הדלל ביה הואיל (שימ), יו] מדלל ביה הואיל (שימ), יו] ממל לבו לשמים (שימ), יטו דלבו לשמים (m"m). כו לבל ישן זיבו לשתים (ש וו), לן דבר מאחר (ש"ח), לא] כנדר כדקאמר נפ"ק (ש"ח), לג] נהדיא מתנינן כולי פירושה בדרב נחמן (ש"ח), לג] ליה ומדקאמר מקבלין ואין מקבלין דמשמע דקדושה היא בוקביק לתמוע לקווטי היכ ואין מקבלין משמע דמרוייהו (ש"ח), לד] ולא לרפיון ידים כיון שהוא מן המלך הס"ד ואח"כ מה"ד כגון אמה כי והשאר יש למחוק (צ"ק), לה] נ"ח מטומאה דשמא אין קדושתו כקדושת לשון ושמא כו' כך היא גירסת ל"ק, לו] ובני תורין ודכרין ל"ק, לו ל"ק, כו] ובני תורין ודכרין ואימריא (ש"מ). כו] ל"ל מטיל, כת] ללומה ומשבאתה כו'

שימה מקובצת

לשנותה וללותה והד"ח (צ"ק),

. תנא חרא עוכד כוכבים שהתנדכ רוג אליון, לא מצי לשנויי הא ר"מ והא ר" יהודה דלכאורה ר"מ והא ר" יהודה דלכאורה בנדר ונדבה איירי ולא בערכין ואפיי כי דחקית לאוקמי בערכין יאפיי כי דחקית לאוקמי בערכין לא מתרצי דא"כ קדוש ואינו קדוש מבעי ליה דהא לר״מ אינו . זדוטו אלא ט"ר חרוייהו ררי הפרשתיה. לרבנן דאמרי עובד . כוכבים איתיה בתרומה דנפשיה הריא תרומה כתרומת ישראל וחייבים עליה מיתה אבל לר׳ שמעון דבני ישראל מפרישים ולא העובדי כוכבים אין עליה אלא כדין טבל דצריך שיפריש הכהן ממנה תרומה ומעשר ולא . ואמר תינתן לכהן אלא לאפוקי קאמר תינתן לכהן אלא לאפוקי מסיבת דאמרינן יגנו: ת"ד. עי תשובת הרשב"א סימן תר"ד ותריה: משבאתה ליד נבאי אסור לשנותה. עיין בהשמטות בסוף המסכת: תום' ד"ה תני בסוף המסכת: תום׳ דייה דגני ב'ו ג'יון מהופך. (פיי זה״ד צ״ל קודם ד״ה הא עכ״ה) ואינו מהתוס׳ והוא לשון (הר״י) [רש״י] בגליון [עיין לעיל ד״ה תני חדא עכ״ה]: ד״ה יגוד כוי. נ״ב וז״ל הר״י בגליוז דשם שלא ל"א לא הוי במקומו רק על . הנייר ושיכתוב הפסוק עם השם חביל ושכלות הצטוק עם השם אבל שם בלבדו לא קדיש, ולפי פי׳ ראשון כשטועין וכותבין השם ומקלפו מעל הקלף אין לכתוב במקומו. עכ״ל הר״י בגליון: